

Anne Van Regenmortel

**Aansprakelijkheid van werkgever,
hiërarchische lijn en preventieadviseur bij
(arbeids)ongevallen te wijten aan
strafrechtelijke inbreuken**

*Juridische duiding bij treinongeval Pécrot
(Pol.Nijvel 15.9.2004) en ongeval De Post
(Corr. Dendermonde 23.3.2004 en Gent 15.9.2005)*

Open Forum Prebes 16 januari 2012

Universiteit Antwerpen
OZG Sociale Concurrentie en Recht

Anne Van Regenmortel

Opzet

- + Juridische duiding bij 2 vermelde cases
- + Focus op *strafrechtelijke verantwoordelijkheid*
  - > niet te verwarren met burgerrechtelijke aansprakelijkheid
  - > hoewel beide aspecten in de praktijk vaak samen behandeld worden
- + Twee aspecten:
  - I. Strafbaarstelling
  - II. Strafbare daders

Universiteit Antwerpen
OZG Sociale Concurrentie en Recht

I. Strafbaarstelling

- * strafrecht=schuldrecht
- > O.M. heeft bewijslast
- > vermoeden van onschuld in hoefde van beklaagde
- * Basisbeginselen strafrecht toepasselijk
- > belang van legaliteitsbeginsel
(*Gwh 10 mei 2006* betreffende inbreuken op welzijnsreglementering)

I. Strafbaarstelling

- A. Centrale strafbepaling uit gemeen strafrecht: art.418-419 Sw
- > in beide zaken op deze basis vervolgd
- > vereiste bestanddelen
- a. Fout
- > gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid in zin van 1382-1383 BW:
lichtste fout volstaat (*Pol.Nijvel 15.9.2004*)
- b. Schade
- c. Causaal verband tussen fout en schade
- > kan met zekerheid worden gesteld dat het ongeval zonder de fout
niet zou zijn gebeurd zoals het zich *in concreto* heeft voorgedaan ?
- > betwist door *De Post* maar argumentatie in scherpe bewoordingen
afgewezen

I. Strafbaarstelling

- B. Strafbepalingen die inbreuken op specifieke reglementering viseren
- > belang van artikel 81, 1° Welzijnswet, thans artikel 128 Sociaal Strafwetboek
  - > bij ongevallen te wijten aan inbreuken op welzijnsreglementering (zaak De Post): vervolging meestal op basis van (vroeger) art. 81, 1° Welzijnswet, thans artikel 128 Sociaal Strafwetboek in samenhang met art.418-419 Sw

I. Strafbaarstelling

- B. Strafbepalingen die inbreuken op specifieke reglementering viseren
- > vereiste bestanddelen:
    - a. fout
      - * inbreuk op welzijnsreglementering
      - * meestal ook fout in zin van 418-419 Sw
    - > ongeval De Post: fout in hoofde van tijdelijk manager betwist: *Corr.Dendermonde 23.3.2004*: Ja in tegenstelling tot *Gent 15.9.2005*: neen
    - b. Geen schade vereist!!!
    - c. Causaal verband tussen fout en schade

II. Strafbare daders

A. Art. 128 Sociaal Strafwetboek versus art.418-419 Sw

- * Art. 128 Sociaal Strafwetboek
  - > WG, zijn lasthebbers of aangestelden
  - > niet altijd gepreciseerd in welke hoedanigheid iemand wordt vervolgd
- * Art. 418-419 Sw
  - > elke NP of RP: ontstentenis hoedanigheid aangestelde belet vervolging op basis van art. 418-419 Sw niet

II. Strafbare daders

B. Werkgever

- * Natuurlijk persoon of rechtspersoon
- * Indien RP wordt vervolgd: toepassing van Wet 4 mei 1999 inzake strafrechtelijke verantwoordelijkheid rechtspersonen (zie infra)

II. Strafbare daders

C. Aangestelden/lasthebbers

- Zijn "diegenen bekleed met gezag of nodige bevoegdheid om effectief over naleving van de wet te waken, zelfs indien die bevoegdheid in de tijd of naar de plaats beperkt is" (Cass. '81)
  - > beslissingsbevoegdheid centraal
  - > verschil AG/LH: bij LH geen arbeidsrechtelijke verhouding vereist
Corr. Dendermonde 23.3.2004

II. Strafbare daders

C. Aangestelden/lasthebbers

- Leden HL: aangestelden?
  - > "meestal" bevestigend
- Preventieadviseurs: aangestelden?
  - > "meestal" ontkennend
  - > *Corr. Dendermonde 23.3.2004*: PA wel als "aangestelde" vervolgd maar vrijgesproken wegens ontstentenis hoedanigheid aangestelde: scherpe kritiek op standpunt O.M.

II. Strafbare daders

C. Aangestelden/lasthebbers

- *Quid* tijdelijke manager bij De Post?
  - > betwist "aangestelde of LH" te zijn
  - > O.M.: wordt als "lasthebber" vervolgd
  - > *Corr.Dendermonde 23.3.2004*: is strafbare dader wegens leidinggevende functie in kader van zijn opdracht
  - > *Gent 15.9.2005*: kan niet met vereiste zekerheid worden vastgesteld dat hij nodige hoedanigheden/machten en/of bevoegdheden had om te zorgen voor globaal en gedetailleerd veiligheidsbeleid, zoals door de wet vereist

II. Strafbare daders

C. Aangestelden/lasthebbers

- Delegatie: "*handeling waarbij onderneming of bedrijfsleiding die gehouden zijn te waken over naleving van de strafwet, aan een ander welbepaald natuurlijk persoon of rechts-persoon bekleed met de nodige bevoegdheden, het nodige gezag en de nodige middelen, zijn bevoegdheid en zijn plichten overdraagt om in zijn plaats te waken over de naleving van de strafwet*". (def. Roger-France): algemeen aanvaard
  - > Sterke doctrinale belangstelling maar schaarse rechtspraak
  - > Leden HL: actor bij uitstek om voor delegatie in aanmerking te komen (art.5, § 2 b Welzijnswet)
  - > Delegatie naar PA: betwist

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Art. 5, eerste lid Sw: *"Een rechtspersoon is strafrechtelijk verantwoordelijk voor misdrijven die hetzij een intrinsiek verband hebben met de verwezenlijking van zijn doel of waarneming van zijn belangen, of, die naar blijkt uit de concrete omstandigheden, voor zijn rekening zijn gepleegd"*
  - > materieel en intentioneel element vereist
  - > *Pol.Nijvel 15.9.2004*: inbreuken van geïdentificeerde NP zijn intrinsiek verbonden met maatschappelijk doel NMBS – met name vervoer van personen per spoor – en inbreuken werden begaan door personeelsleden NMBS voor rekening van NMBS

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- > RP moet ook schuld hebben aan het misdrijf
  - > rs: al dan niet aanwezigheid van ernstig veiligheidsbeleid cruciaal
  - > *Corr.Dendermonde 23.3.2004*: rechter moet, op basis van gedragingen van zowel geïdentificeerde als niet-geïdentificeerde NP nagaan of inbreuk gevolg is van intentionele beslissing of nalatigheid, zoals intern gebrekkige organisatie, onvoldoende veiligheidsmaatregelen of onredelijke budgettaire beperkingen

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Art. 5, tweede lid Sw: "*Wanneer de RP verantwoordelijk gesteld wordt uitsluitend wegens het optreden van een geïdentificeerde NP, kan enkel degene die de zwaarste fout begaan heeft, worden veroordeeld. Indien de geïdentificeerde NP de fout wetens en willens heeft gepleegd, kan hij samen met de verantwoordelijke RP worden veroordeeld*": cumulatieve verantwoordelijkheid NP/RP
  - > dus enkel toepasselijk bij samenloop strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP en geïdentificeerd NP (Cass.19.11.2003)

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Art. 5, tweede lid Sw enkel toepasselijk "*indien RP verantwoordelijk wordt gesteld uitsluitend wegens optreden NP*"
  - > in beide cases: geen aandacht aan dit vereiste
  - > Cass. 23.9.2008: fout van de RP valt samen met de fout NP of houdt er nauw mee verband

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Indien art.5, tweede lid Sw toepasselijk
  - * enkel cumul indien NP fout "*wetens en willens*" heeft gepleegd
  - > d.w.z. bewust, vrijwillig, buiten elke dwang gehandeld? (*Cass. 4.3.2003*)
  - > cumulatie "kan" maar niet verplicht
  - > *Pol.Nijvel 15.9.2004*: inbreuken "onvrijwillig" gepleegd
  - > *Corr.Dendermonde 23.3.2004*: inbreuken uit "onachtzaamheid" en niet "wetens en willens" gepleegd

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Indien art.5, tweede lid Sw toepasselijk
  - * Indien niet wetens willens: enkel diegene die *zwaarste fout* beging
  - > is enkel *strafuitsluitingsgrond*, geen *schulduitsluitingsgrond*
  - > moeilijke afweging voor rechters
  - > *Pol.Nijvel 15.9.2004*:
  - + fouten NMBS veel groter dan fouten NP
  - + fouten ook direct toerekenbaar aan NMBS wegens gebrekkige interne organisatie en onvoldoende veiligheidsmaatregelen

II. Strafbare daders

D. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid RP

- Indien art.5, tweede lid Sw toepasselijk

* Indien niet wetens willens: enkel diegene die *zwaarste fout* beging

-> *Corr.Dendermonde 23.3.2004*: zwaarste fout bij De Post wegens algehele verwaarlozing van onderhoud in onroerend patrimonium